

szítsék azt a gazdasági bázist, amit csak arra használnának fel, hogy az új Magyarországot ismét aláaknázzák. Olyan embereknek, mint például Jászi a nemzet tartozik azzal, hogy valamiféle adománnyal kifejezésre juttassa háláját azért az áldozatért, amit a nemzet érdekében hozott. Röviden: Október rehabilitációját eklatáns formában kifejezésre kell juttatni. Az események minden ponton annyira igazoltak bennünket, hogy ez politikailag igazán könnyű feladat. Ez egyúttal szorosan összefügg az átnevelés problémájával, mert hiszen a fiatalok azt sem tudják, hogy tulajdonképpen mi történt. Ennek különbözőképpen lehetne publicitást adni, mégpedig nemzetközi vonatkozásban is. Esetleg angol és amerikai ügyvédek vállalnák a per lefolytatását vagy megindítását. Nagyon szeretném erre vonatkozólag a véleményedet hallani.

Természetesen mindezt jobban át lehetne beszélni, ha itt volnál, és már csak ezért is nagyon örülnék, ha mégiscsak sikerülne a nehézségeket áthidalni. Én minden tőlem telhetőt meg fogok tenni, hogy ne hagyjam az ügyet elaludni. Meggyőződésem, hogy ezer probléma fog felmerülni az elkövetkező hetekben. Remélem, hogy Magyarországon mégiscsak kialakul egy új szellem. Éppen ezért nem hinném, hogy akadályokba ütközne a pör lefolytatása. Amennyiben ez mégsem volna lehetséges, ez azt jelentené, hogy Magyarország nem tud kiszabadulni az ellenforradalmi szellem bűvköréből.

Szörnyű, amit a náci garázdálkodásáról írtál. Sajnos ezt minden oldalról megerősítik. Az ártatlanoknak kell bűnhődni a bűnökért.

Ha tekintetbe vesszük, hogy Magyarország éveken keresztül a németek oldalán harcolt, akkor a fegyverszünetet nem tarthatjuk túlságosan szigorúnak. Ha azonban összehasonlítjuk a belgrádival, amelyben egy talpalatnyi földet sem adtunk fel,³ akkor a Vörösök által aláírt feltételek súlyosabbak és főként jóval megalázóbbak a Horthy generálisaira nézve. Mi, akik a belgrádi fegyverszünetet aláírtuk, az egész elmúlt háború folyamán háborúellenesek voltunk,⁴ míg ezek közül a legtöbben jusqu'aboutisták voltak, sőt fasiszták. Lásd Miklós, Vörös vagy a turáni vadászok vezetője, Teleki Géza. Ezek mind politikailag, mind ideológiailag a sárga földig lettek alázza. Mert én nem vagyok hajlandó különbséget tenni Horthy és Szálasi között. Ebből a szempontból csak örülök, hogy ők írták alá.⁵

Értesíts mindenről.

Szívélyes üdvözlettel

PIL 939. f. 28. ó. e. (eredeti)

¹ Minta érték nélkül (francia).

² Barátságatlan (angol).

³ Ilyen összehasonlítás nem állja meg a helyét: a belgrádi konvencióban tényleg nincs szó határokról, de a fegyverletétel, a győztesek békefeltételeinek elfogadásán alapul.

⁴ Ez az összehasonlítás is túloz: Linder ezredes, aki végül is aláírta a belgrádi konvenciót, végigharcolta az első világháborút.

⁵ Károlyi kézzel írt jegyzete az utolsó oldalhoz: „Levelemnek ezt a részét Vámbérynak is megküldtem. Mert az USA-i magyarok között ilyen irányú mozgalmat szeretnék megindítani.”

14. HAVAS ENDRE SZÁSZ BÉLÁHOZ

(London, 1945. február 6.)

Kedves Szász Béla,

Bocsánatot kérek, hogy ilyen sokáig nem írtam, de valóban mindig csak a legsürgősebb munkákat tudom elvégezni a rám zúduló sok munkából. Anyagi okok miatt sokáig nem jutottam ahhoz, hogy a mozgalmi levelezést lebonyolítsam, és meg kellett elégednem azzal, hogy az itteni bizottságokban rám háruló feladatoknak eleget tegyek.

Most az Elnök úr megbízásából írok. Mindenekelőtt közlöm, hogy az Elnök úr eleget tett a montevideóiak felszólításának, és remélem, hogy ennek lesz valami foganatja. A Székely-ügyben külön írunk.¹ Mi sem természetesebb, hogy ebben a kérdésben is Maguk mellett állunk, bár rendkívül nehéz egy ilyen viszályt messziről értékelni. A lényeg az, hogy Magukban feltétlenül megbízunk és az ügy elintézését magukra bízunk. Mindenesetre igyekezzenek az ilyen viszályokat megfelelő értékükre leszáll[ita]ni. Hiszen most sokkal fontosabb feladatok elvégzése vár ránk.

Egyelőre semmi érdemlegeset nem közölhetünk a hazamenetel ügyében. Mihelyt valamit megtudunk, azonnal értesíteni fogjuk Magukat. Olvastam szép cikkét a hazamenők pszichológiai problémáiról, és teljesen osztom a nézetét. Mindamellet mégis mindenkinek igyekeznie kell bekapcsolódni az építés munkájába. Ezért nagyon örülünk annak, hogy Maguk között is vannak olyanok, akik biztos létalapjukat hajlandók odahagyni és készek arra, hogy vállalják egy nehéz és keservesnek ígérkező feladat elvégzését.

A Tanács munkájáról nagy vonalakban értesülnek a küldött bulletinékból és rádiószózatokból. Természetesen itt is sok baj van. Sokan azt hiszik, hogy az átállással mindent elintéztek és hason csúszva tömjénezik az új ideiglenes kormányt. Károlyi Mihálytól azonban mást vár a magyar nép. Neki határozottan a népi erők mögé kell állni. Az Elnök úr meg van győződve arról, hogy az oroszok nem tartják pórázon az új magyar kormányt, és a fegyverszünetben megállapított kereteken túl nem folynak bele a magyar belpolitikába. Az új magyar népi demokrácia kialakítása a magyar néptől függ. A fejlődést a Függetlenségi Frontban tömörülő magyar pártok határozzák meg. A Kossuth Rádió például állandóan rámutat arra, hogy melyek azok a legsürgősebb feladatok, amelyeknek megoldása nem tűr halasztást. Az Elnök úr a Manchester Guardianben írott legutóbbi cikkében határozottan megjelölte az álláspontját, és miközben örömmel üdvözli az új magyar kibontakozást, a progresszív program végrehajtásának a sürgősségére is felhívja a figyelmet. Rövidesen ismét írunk, addig is barátsággal üdvözli

[Havas Endre]

Felhívom a figyelmét arra, hogy Károlyi Mihály március 4-én lesz hetvenéves. Sürgőzőzzenek, ha lehet.

PIL 704. f. 342. ó. e. (másodpéldány)

¹ Székely József Buenos Aires-i magyar lapszerkesztő vitájáról Szászékkel I. e kötet 23. sz. levelét.

15. KÁROLYI MIHÁLY AZ IDEIGLENES NEMZETGYŰLÉS ELNÖKSÉGÉHEZ

(London, 1945. február 9.)

Igen Tisztelt Elnökség!

Kedves Honfitársaink!

A nagy-britanniai demokratikus magyarságot egyesítő Angliai Magyar Tanács londoni nagygyűlésein, valamint a szövetséges rádióállomások és hírügynökségek útján közzétett nyilatkozataiban már ezt megelőzőleg is több ízben kifejezte bizalmát az igen tisztelt Elnökség vezetése alatt álló Ideiglenes Nemzetgyűlés és kormányzat iránt.

Minden esetben hangoztattuk, hogy abból a katasztrófából, melybe a hiderizmus oldalán viselt háború sodorta hazánkat, a szabadságszerető Egyesült Nemzetek táborában és a győzelmes Vörös Hadsereg oldalán vívott német elleni, minden nemzeti erőt moz-